

SEKTOR METALOWY WOBEC WYZWAŃ KLIMATYCZNYCH

Wiedza i potrzeby szkoleniowe pracowników i pracodawców w pięciu krajach UE
wrzesień 2021

Małgorzata Koziarek
dr Paulina Sobiesiak-Penszko

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej

INSTYTUT SPRAW
PUBLICZNYCH

Informacje o badaniu

- Badanie zostało przeprowadzone w ramach projektu „**Let's Get Green**. *Social partners' joint action to enhance worker involvement in company level implementation of the European Green Deal*” realizowanego przy wsparciu Unii Europejskiej w sześciu krajach: Chorwacji, Francji, Hiszpanii, Polsce, Portugalii i Serbii.
- **Celem** badania było poznanie potrzeb szkoleniowych pracowników i pracodawców branży metalowej w kontekście wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu w przedsiębiorstwach sektora.
- **Wyniki** badania zostaną **wykorzystane** przy projektowaniu i opracowaniu e-learningowego pakietu szkoleniowego, który ma wspomagać zaangażowanie pracowników we wdrażanie EZŁ na poziomie zakładu.
- Badanie obejmowało:
  - (1) **zogniskowany wywiad grupowy** z przedstawicielami federacji związkowych (z Hiszpanii, Polski, Portugalii i Serbii) oraz organizacji pracodawców (z Polski i Serbii), który przeprowadzono on-line w dniu 16.05.2021 r. oraz
  - (2) **sondaż** w formie **ankiety on-line** (dostępnej w poszczególnych wersjach językowych) zrealizowany wśród przedstawicieli związków zawodowych oraz przedstawicieli pracodawców (kadry zarządzającej) z przedsiębiorstw sektora metalowego w krajach objętych projektem w dniach 07.06 - 21.07.2021 r. W sondażu wzięło udział łącznie 267 respondentów z Chorwacji, Hiszpanii, Polski, Portugalii i Serbii. Dane przeważono, by wyrównać dysproporcje pomiędzy krajami osobno dla pracowników i dla pracodawców do średniej wielkości krajowej próby. Pominęto ankietę z Francji (wpłynęła tylko jedna).

Główne ustalenia (1)

- Zarówno pracownicy, jak i kadra zarządzająca sektora metalowego mają **świadomość tego, że klimat się zmienia** i w zdecydowanej większości wskazują na działania człowieka jako przyczynę zachodzących zmian.
- Wszyscy badani są przekonani co do tego, że zmiana klimatu niesie ze sobą różne **zagrożenia**. Wśród nich za największe uznają nasilenie ekstremalnych zjawisk pogodowych, jak susze, powodzie czy huragany.
- Za **najpilniejsze działania** w celu ochrony klimatu badani uważają rozwój energetyki prosumenckiej z OZE oraz redukcję opakowań i odpadów.
- Około 2/3 badanych słyszało o **Europejskim Zielonym Ładzie**, ale tylko kilka procent ma wiedzę na ten temat.
- Zielony Ład najczęściej kojarzony jest celem dążenia do neutralności klimatycznej, a w drugiej kolejności z ochroną i zachowaniem zasobów przyrodniczych.

Główne ustalenia (2)

- Pracownicy i pracodawcy/kadra zarządzająca inaczej widzą **szanse i zagrożenia dla sektora metalowego** w związku z dążeniem do neutralności klimatycznej.
- Pracownicy najczęściej dostrzegają szanse w rozwoju innowacji i wzroście efektywności energetycznej, a najbardziej obawiają się utraty pracy i upadku zakładów. Istnieje niepewność, co do tego, czy transformacja zostanie przeprowadzona w sprawiedliwy sposób. W proces powinny być zaangażowane trzy strony: pracownicy, pracodawcy i rząd. Transformacja powinna przebiegać w sposób zaplanowany i gwarantować zatrudnienie pracownikom likwidowanych stanowisk lub likwidowanego zakładu, jak również pracownikom przedsiębiorstw współpracujących, a także gwarancje ekonomiczne dla regionu oparte o alternatywne przedsięwzięcia gospodarcze.
- Z kolei pracodawcy pokładają największe nadzieje w nowych możliwościach zagospodarowania energii lub odpadów z procesu produkcyjnego oraz automatyzacji produkcji przemysłowej. W największym stopniu obawiają się utraty konkurencyjności na rzecz krajów spoza UE.
- Szczególnie podkreślanym **wyzwaniem** związanym z wdrażaniem Europejskiego Zielonego Ładu w przedsiębiorstwach są wysokie koszty koniecznych inwestycji. Zdaniem badanych niezbędne jest wsparcie rządowe transformacji (ulgi i dotacje), w szczególności w sektorze MŚP. Chodzi o stworzenie tym procesom bezpieczeństwa finansowego, jak również uniknięcie presji na cięcie wydatków na płace.
- Istnieje niepewność dotycząca reakcji rynku na nowe produkty (np. samochody elektryczne), dostępności rodzimych surowców, jak również **wątpliwości i kontrowersje**, co do faktycznej emisyjności i skutków ekologicznych rozwiązań przyjmowanych w celu ochrony klimatu (samochody elektryczne, handel emisjami).

Główne ustalenia (3)

- W sektorze **wdraża się już szereg działań** w obszarze ochrony środowiska i klimatu, często z uwagi na obowiązujące normy środowiskowe, jak i ze względów ekonomicznych. Główne działania, które trzeba podjąć to modernizacja procesów produkcyjnych, odzysk surowców, szkolenie pracowników i ich przedstawicieli oraz zaangażowanie się dużych firm w prace badawczo-rozwojowe i innowacje. W obliczu pandemii COVID-19, zmianie uległy priorytety przedsiębiorstw, co przejściowo spowolniło działania w obszarze zielonej transformacji.
- Temat ochrony środowiska i klimatu jest tematem nowym dla związków zawodowych, które tradycyjnie koncentrują się na ochronie miejsc pracy i monitorowaniu działań zakładów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Tylko 15% badanych zadeklarowało, że **związki zawodowe** w ich przedsiębiorstwie zajmowały się tematem ochrony środowiska, klimatu czy Europejskim Zielonym Ładem.
- Ok. 60% badanych wskazuje także, że w ich firmie w rozmowach związków zawodowych i pracodawców dotychczas nie podejmowano tematu wpływu przedsiębiorstwa na klimat i środowisko. Jeśli zaś prowadzono takie rozmowy, najczęściej dotyczyły one zagadnień technologiczno-produkcyjnych, takich jak nowe technologie, innowacje. Rzadziej koncentrowano się na kwestiach dotyczących ekonomicznej sytuacji przedsiębiorstwa czy procesach jego restrukturyzacji w związku z ochroną klimatu.
- Podstawową formą **włączania pracowników** w działania przedsiębiorstw związane z ochroną klimatu było informowanie. Tym niemniej zdarzają się dalej idące formy zaangażowania. Np. uczestnicy dyskusji grupowej opowiadali o tym, jak związek zawodowy w jednej z hut aktywnie wspomagał firmę w poszukiwaniu środków finansowych na realizację modernizacji, dzięki której zakład przetrwał, a wraz z nim miejsca pracy (przy czym stanowiska pracy zostały zmodernizowane).

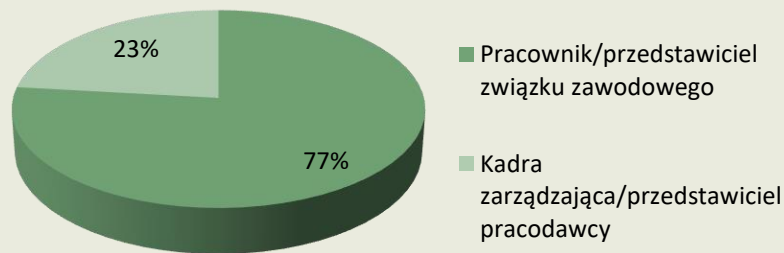
Główne ustalenia (4)

- Szczególnie pracownicy mają niewielką **wiedzę** na temat różnych instrumentów wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu. Jedynie 29% z nich słyszało np. o Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, jeszcze mniej – tylko 15% o Inicjatywie dla Regionów Węglowych. Najwięcej pracodawców (ponad 50%) słyszało o Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, a ok. 40% o Inicjatywie dla Regionów Węglowych, Europejskim otwartym forum przemysłowym i Sojuszach sektorów przemysłu.
- Wiedza na temat EZŁ jest szczególnie potrzebna w sektorze MŚP, gdzie jej bardziej brakuje niż w dużych przedsiębiorstwach.
- Zarówno pracownicy, jak i pracodawcy w największym stopniu zainteresowani są **szkoleniami** na temat nowych procesów przemysłowych i czystych technologii w branżach energochłonnych (61%).
- Pracodawców częściej interesował temat nowych modeli biznesowych w branżach energochłonnych (57%) oraz sojuszy sektorów przemysłowych (44%) i odejścia od niekonkurencyjnych branż i pomocy państwa (41%). Z kolei pracownicy byli częściej zainteresowani tematem bezemisyjnej produkcji (43%), kwestiami zatrudnienia i utrzymania w przemyśle wykwalifikowanej siły roboczej (41%) oraz prawami konsumentów (39%).
- W grupie tematów związanych z wdrażaniem Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie przedsiębiorstwa pracodawcy najczęściej deklarowali chęć pogłębienia wiedzy o finansowaniu sprawiedliwie społecznej transformacji (71%) oraz praktykach wprowadzania zmian przyjaznych dla środowiska w społecznie odpowiedzialny sposób (56%). Najwięcej pracowników zgłosiło zapotrzebowanie na temat praktyk włączania pracowników w procesy decyzyjne (65%) oraz szkolenie z zakresu komunikacji (60%).

Charakterystyka respondentów sondażu

Respondenci

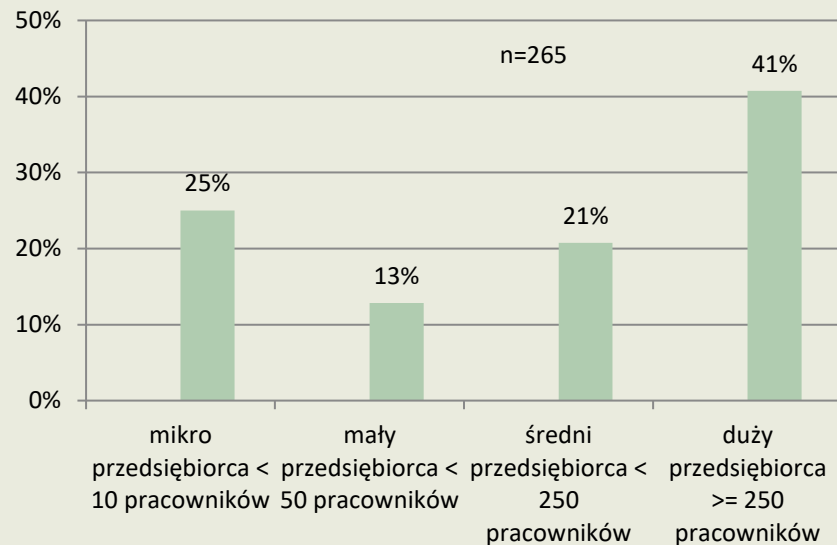
- Wśród ogółu 267 respondentów dominującą grupę (77%) stanowili przedstawiciele związków zawodowych (205 osób). Z kadry zarządzającej reprezentującej pracodawców na ankietę odpowiedziały 62 osoby.

n=267

Reprezentowane przedsiębiorstwa

- W badaniu dominowali przedstawiciele dużych przedsiębiorstw (41%). Drugą najliczniejszą grupą były mikro przedsiębiorstwa zatrudniające poniżej 10 pracowników (25%). Najmniej liczna była grupa firm zatrudniających między 10 a 50 pracowników (13%).

KONTEKST EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU

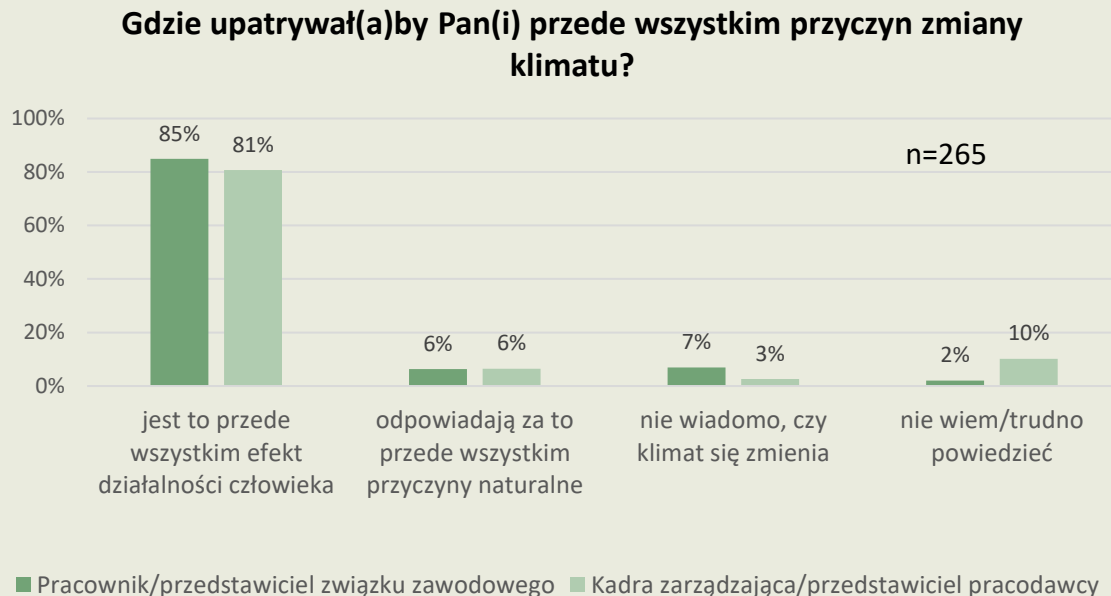

- Przyczyny i skutki zmian klimatycznych
- Najpilniejsze działania w celu łagodzenia zmian klimatu

Przyczyny zmian klimatycznych

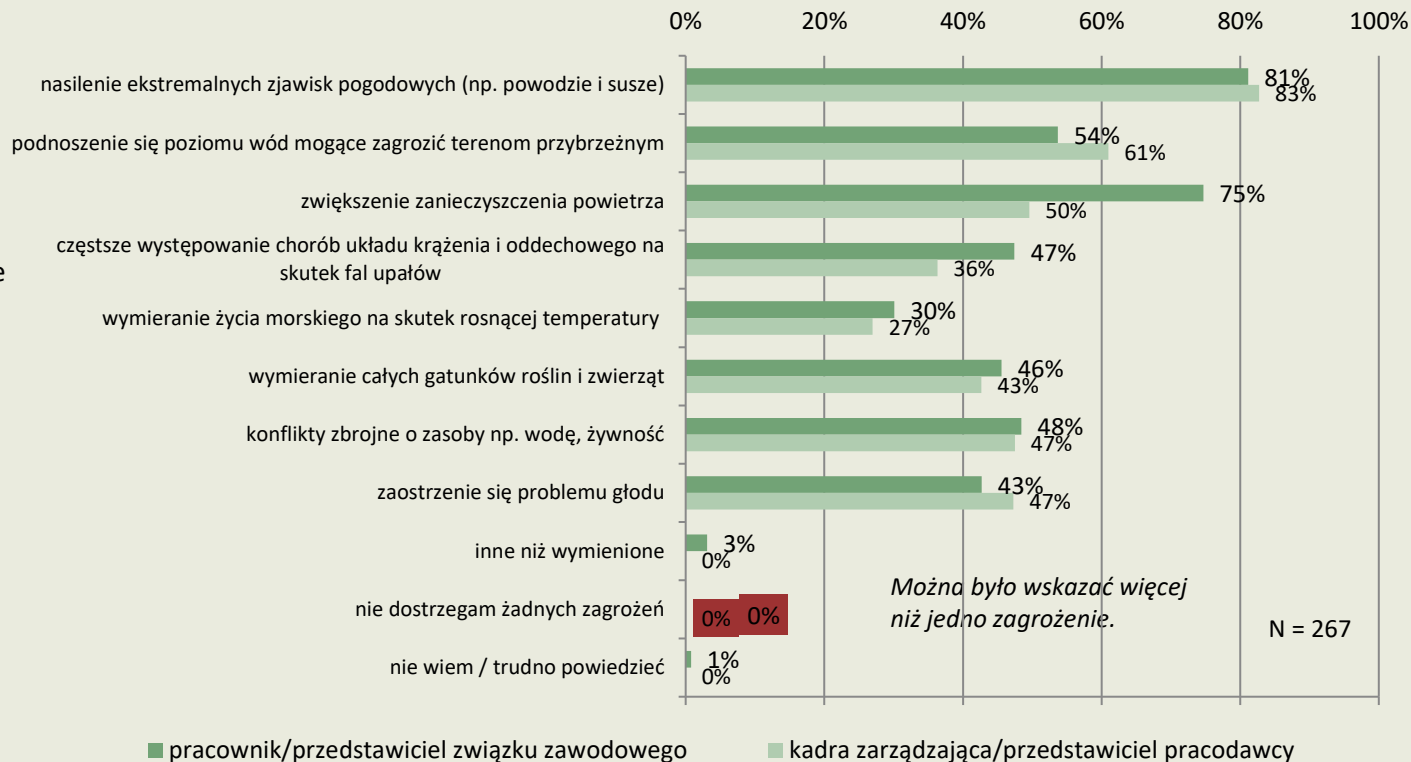
- Zdecydowana większość (ponad 80%) zarówno pracowników, jak i przedstawicieli pracodawców uważa, że zmiany klimatu są efektem działalności człowieka.
- Pracownicy w większym stopniu niż pracodawcy mają wyklarowane zdanie w sprawie przyczyn zmiany klimatu, choć zarazem nieco większy odsetek z nich deklaruje brak przekonania co do tego, że zmiany klimatu w ogóle mają miejsce.
- 6% ogółu badanych jest przekonanych, że za zmianę klimatu odpowiadają głównie przyczyny naturalne.

Skutki zmian klimatycznych

- Badani nie mają wątpliwości co do tego, że zmiana klimatu niesie ze sobą różne zagrożenia. Ponad 80% z nich wskazuje jako największe niebezpieczeństwo nasilenie ekstremalnych zjawisk pogodowych, a ponad połowa na problem podnoszenia się poziomu wód. W tym kontekście ⅓ pracowników wskazało także na problem zwiększenia zanieczyszczenia powietrza. Najrzadziej dostrzegany przez respondentów problem jest wymieranie życia morskiego na skutek rosnącej temperatury (między 27% a 30% badanych).

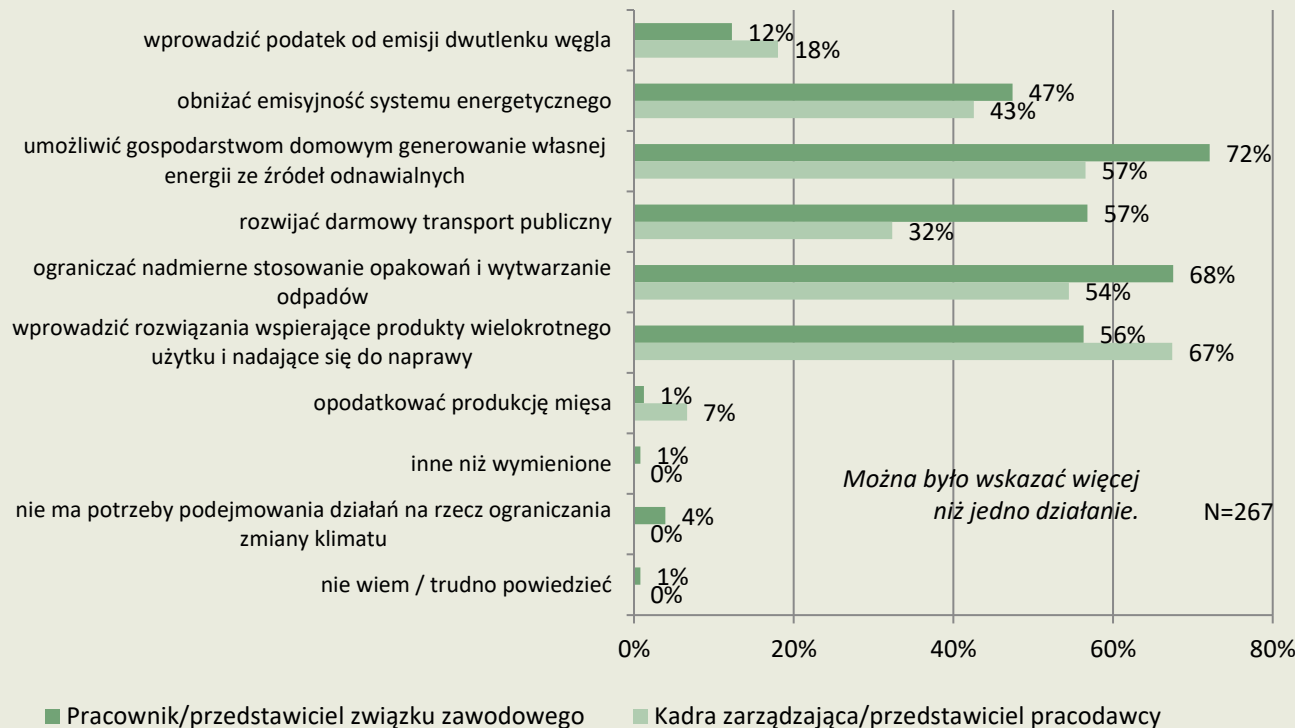
Jakie dostrzega Pan/Pani najważniejsze zagrożenia dla gospodarek i społeczeństw wynikające ze zmiany klimatu?

Najpilniejsze działania, by chronić klimat

- Najlichniesza grupa badanych uważa, że **w celu ochrony klimatu** należy w pierwszym rzędzie rozwijać energetykę prosumencką z odnawialnych źródeł energii oraz redukować opakowania i odpady. Większość respondentów za pilne uznała również wspieranie produktów, które nadają się do wielokrotnego wykorzystania lub naprawy.
- Różnice w postrzeganiu pilnych działań pomiędzy pracownikami a pracodawcami dotyczyły przede wszystkim rozwijania transportu publicznego. Za podjęciem tego działania w pierwszej kolejności relatywnie częściej optowali pracownicy. Wyrażnie częściej do pilnych działań zaliczali też wspieranie energetyki prosumenckiej i ograniczanie odpadów.

Planowane są różne działania, by łagodzić zmiany klimatu (ograniczać emisję gazów cieplarnianych). Które z tych działań należy Pana/Pani zdaniem podjąć w pierwszej kolejności?

WIEDZA I OPINIE NA TEMAT EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU

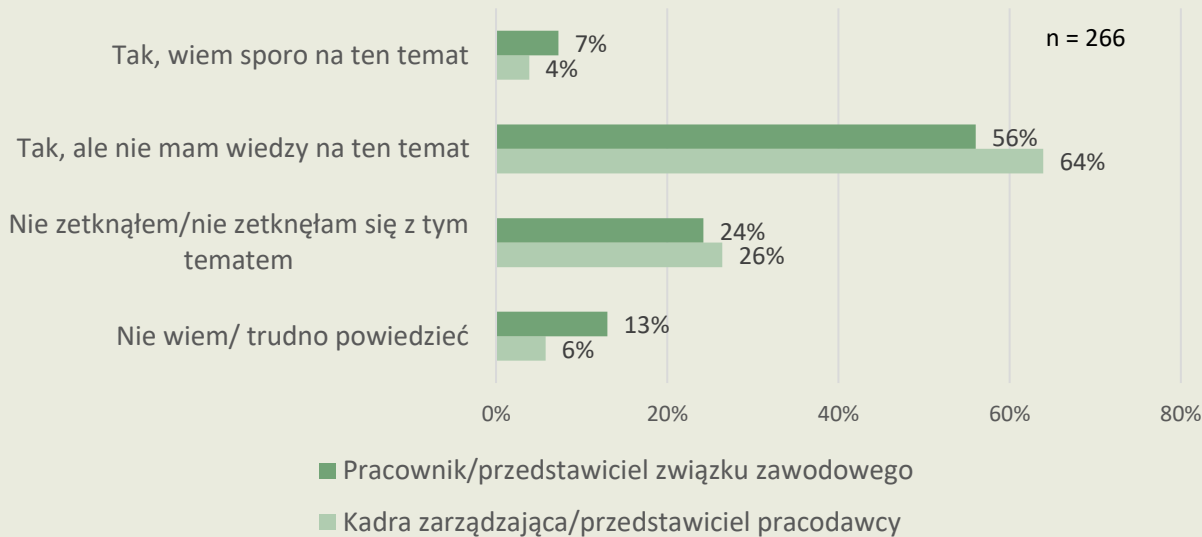

- Wiedza o Europejskim Zielonym Ładzie
- Szanse i zagrożenia dla sektora metalowego związane z dążeniem do neutralności klimatycznej
- Wyzwania i dylematy
- Działania w sektorze i jego otoczeniu
- Wpływ pandemii na zieloną transformację

Wiedza o Europejskim Zielonym Ładzie (1)

- Około 60% badanych słyszało o Europejskim Zielonym Ładzie, ale tylko kilka procent ma wiedzę na ten temat. Częściej niż pracodawcy/kadra zarządzająca deklarują ją pracownicy.
- Mniej więcej co czwarty badany nie zetknął się w ogóle z tym tematem.

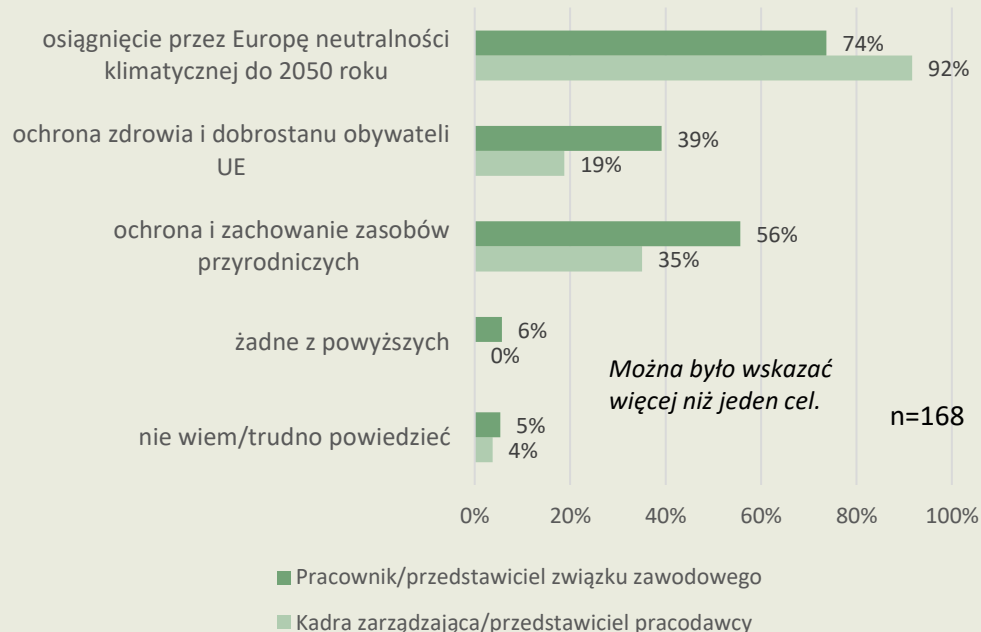
Czy wcześniej słyszał Pan/Pani o przyjętym przez Unię Europejską Europejskim Zielonym Ładzie?

Wiedza o Europejskim Zielonym Ładzie (2)

- Badani, którzy słyszeli o Europejskim Zielonym Ładzie kojarzą go głównie z dążeniem do neutralności klimatycznej Unii Europejskiej. W drugiej kolejności – z ochroną i zachowaniem zasobów przyrodniczych, a na trzecim miejscu z ochroną zdrowia i dobrostanu obywateli – chociaż wszystkie te trzy cele są głównymi celami tej polityki.
- Pracownicy częściej niż pracodawcy wskazywali na ochronę zdrowia, dobrostan obywateli oraz dbałość o zasoby przyrodnicze. Pracodawcy – częściej na cel neutralności klimatycznej.

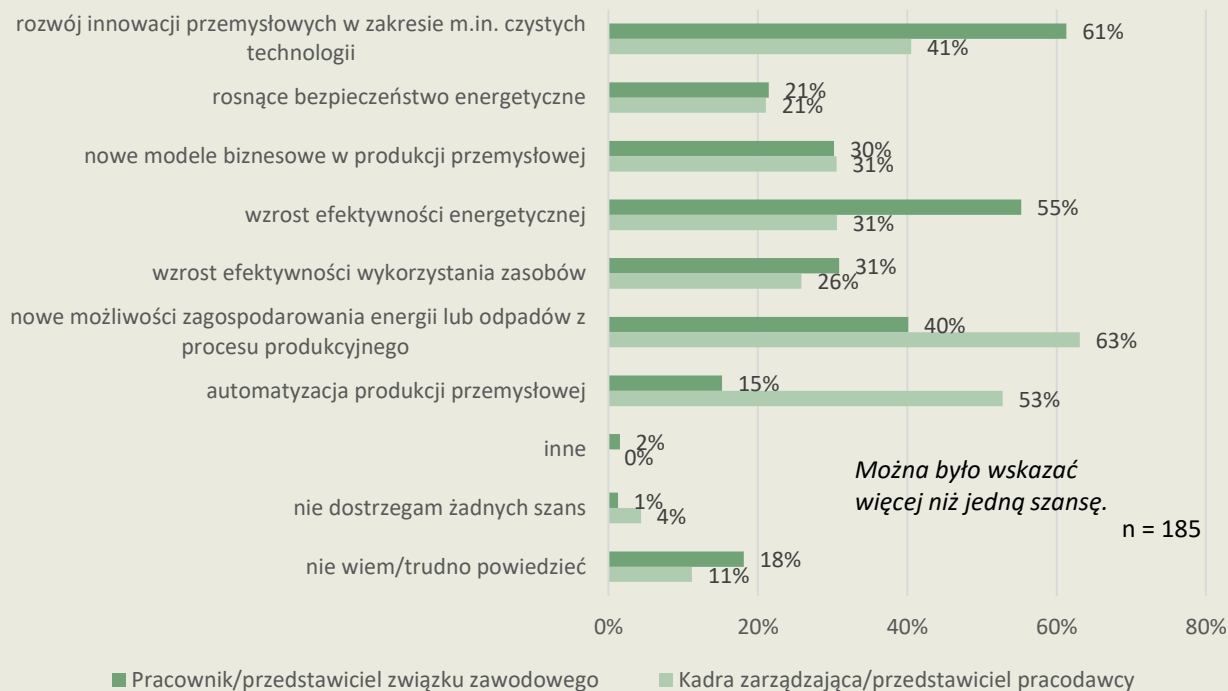
Jakie są Pana/Pani zdaniem główne cele Europejskiego Zielonego Ładu?

Neutralność klimatyczna a szanse sektora

- Pracownicy i pracodawcy nieco inaczej widzą kwestię szans dla sektora związanych z dążeniem do neutralności klimatycznej.
- Według pracowników dążenie to może przyczynić się do rozwoju innowacji i wzrostu efektywności energetycznej.
- Pracodawcy upatrują szans przede wszystkim w nowych możliwościach zagospodarowania energii lub odpadów z procesu produkcyjnego oraz automatyzacji produkcji przemysłowej. Jednocześnie 4% pracodawców jest przekonanych, że dążenie do niskoemisyjności gospodarek nie niesie ze sobą żadnych korzyści.

Jakie szanse dla sektora metalowo-hutniczego dostrzega Pan/Pani w związku z dążeniem do neutralności klimatycznej?

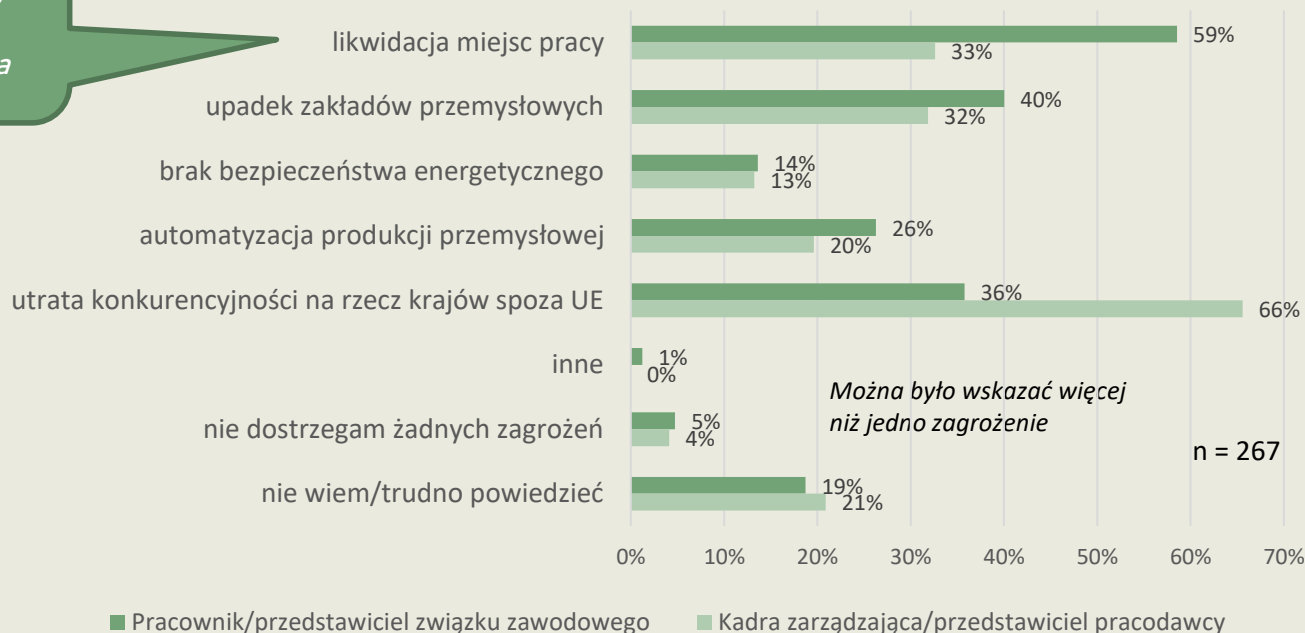

Neutralność klimatyczna a zagrożenia dla sektora

„Nie wiadomo, czy transformacja będzie sprawiedliwa. Zwolnienia będą miały wpływ na sytuację w regionach, gdzie są położone zakłady, w których te zwolnienia będą miały miejsce.”

- Pracownicy obawiają się przede wszystkim likwidacji miejsc pracy, upadku zakładów i utraty konkurencyjności na rzecz krajów spoza UE.
- Wśród pracodawców zdecydowanie dominuje obawa przed utratą konkurencyjności – zagrożenie to wskazało 2/3 z nich.
- 4-5% ankietowanych nie dostrzega żadnych zagrożeń związanych z realizacją Zielonego Ładu.

Jakie zagrożenia dla sektora metalowo-hutniczego dostrzega Pan/Pani w związku z dążeniem do neutralności klimatycznej?

Wyzwania związane z dążeniem do neutralności klimatycznej...

- Uczestnicy dyskusji grupowej wskazali szereg wyzwań związanych z realizacją polityki klimatycznej:
  - wysoki koszt koniecznych inwestycji. Potrzebne jest wsparcie finansowe – dotacje i ulgi dla zakładów, które chcą inwestować w zieloną transformację. Zagwarantowanie tym procesom bezpieczeństwa finansowego jest istotne, by mogły być przeprowadzone bez zakłóceń. Wsparcie rządowe jest szczególnie potrzebne MŚP,
  - niepewność dotycząca reakcji rynku na nową ofertę w przemyśle samochodowym,
  - wyczerpywanie się rodzimych surowców z odzysku (żelazo) i w perspektywie konieczność importu,
  - niesprzyjające warunki rynkowe – np. w Portugalii recykling i ponowne wykorzystanie plastiku jest droższe niż utylizacja odpadów,
  - powodująca dezorientację i generująca koszty niespójność z polityką klimatyczną wdrażanych instrumentów (promowanie pieców nowej generacji na węgiel w Polsce),
  - lobbing inwestorów blokujący niezbędne zmiany w prawie (w Serbii),
  - kurczenie się obszarów leśnych (w Portugalii).

„Na poziomie przedsiębiorstwa główne wyzwania to koszty związane z emisjami CO₂ i prawami do emisji oraz transformacja do OZE .

Nam się wydaje, że to wszystko idzie bardzo powoli nie ma zdecydowanych kroków.”

„Pojawiają się wątpliwości w kadrach, czy te koszty [zielonej transformacji w przedsiębiorstwie] nie odbiją na pracownikach, warunkach pracy zatrudnionych osób – to jest temat dość nowy, musimy się temu przyglądać”

„Czy hybrydy spełnią oczekiwania, czy przejście do całkowicie zielonych samochodów – zobaczymy jak rynek na to odpowie”

i dylematy...

- Pojawiające się rozwiązania i instrumenty są źródłem wątpliwości i kontrowersji:
  - promowanie samochodów elektrycznych, których ślad węglowy zależy od źródła energii elektrycznej – gdy w krajach takich jak Polska czy Serbia ponad 70% energii pochodzi ze spalania węgla, a za 5-10 lat pojawi się problem ze zużytymi akumulatorami i emisyjnością sposobów ich zagospodarowania,
  - kontrowersje budzi system handlu prawami do emisji CO₂ – w ramach którego fabryka może sprzedać niewykorzystany limit emisji innym zakładom,
  - konieczność importu energii, surowców i produktów, „wypychanie spalin do sąsiada”.

Działania w sektorze i jego otoczeniu

- Przykłady funkcjonujących już rozwiązań:

W przedsiębiorstwach sektora metalowego szereg działań sprzyjających ochronie środowiska i klimatu już wdrożono, również ze względów ekonomicznych. Uczestnicy dyskusji grupowej wymieniali:

- instalację filtrów powietrza,
- czystsze procesy produkcyjne, które zużywają mniej metali ciężkich,
- eliminację ogrzewania węglem hal fabrycznych, odzyskanie do ogrzania hal ciepła z maszyn, żeby minimalizować ogrzewanie gazowe,
- odzysk ciepła produkcyjnego do wykorzystania w miejskiej sieci ciepłowniczej,
- wykorzystywanie do celów przemysłowych wody w obiegu zamkniętym,
- ograniczanie materiałochłonności produkcji - „każda firma to robi ze względów ekonomicznych”,
- ponowne wykorzystanie odpadów w ramach gospodarki obiegu zamkniętego - „jest już kilka sektorów, w których odpady są ponownie wykorzystywane – czasami przepływają między sektorami, ale nie zanieczyszczają środowiska”,
- duże przedsiębiorstwa w przemyśle motoryzacyjnym wymagają spełniania standardów również od firm współpracujących (podwykonawców i dostawców).

- Działania, które wg uczestników wywiadu grupowego trzeba podjąć to:

- modernizacja procesów produkcyjnych (wprowadzanie nowych technologii),
- odzysk surowców (np. w przypadku akumulatorów i baterii),
- szkolenia dla pracowników, a przede wszystkim przedstawicieli pracowników,
- zaangażowanie się dużych firm w badania naukowe i innowacje.

Wpływ pandemii na zieloną transformację

- Uczestnicy dyskusji grupowej wskazywali, że zielona transformacja w przedsiębiorstwach sektora została spowolniona, ponieważ nastąpiła zmiana priorytetów. Przedsiębiorstwa skoncentrowały się na utrzymaniu miejsc pracy i utrzymaniu rynku, więc środki przeznaczone na zielone inwestycje zostały przekierowane na te obszary. Ponadto uwagę skupiono na bezpieczeństwie i ochronie zdrowia. Gdy sytuacja się zmieni, można oczekiwać, że to zostanie nadrobione.

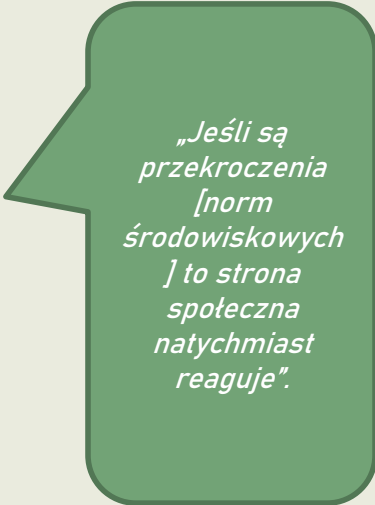
ZIELONA TRANSFORMACJA NA POZIOMIE PRZEDSIĘBIORSTWA

- Role i kompetencje w przedsiębiorstwie dotyczące jego wpływu na klimat i środowisko
- Europejskie rady zakładowe
- Ochrona środowiska i klimatu w rozmowach pracodawców ze związkami zawodowymi
- Włączanie pracowników w ograniczanie wpływu przedsiębiorstwa na klimat i środowisko
- Środowisko i klimat w działalności związków zawodowych

Role i kompetencje w przedsiębiorstwie dotyczące jego wpływu na klimat i środowisko

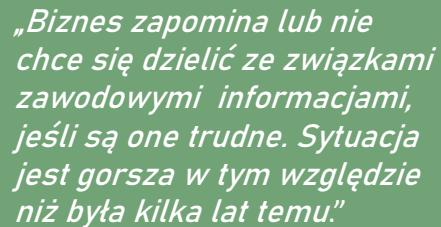
- Kwestiami związanymi z wpływem przedsiębiorstwa na klimat i środowisko z reguły zajmują się w firmie dział ochrony środowiska i działy technologiczne odpowiedzialne za jej rozwój. Zagadnienia te są również powiązane z kompetencjami komórek zajmujących się bezpieczeństwem i higieną pracy.
- Za przestrzeganie obowiązujących norm odpowiada pracodawca. O sprawach strategicznych decyduje właściciel, ponieważ w jego gestii są decyzje dotyczące inwestycji.
- Pracownicy mogą wpływać na to, co się dzieje na terenie zakładu w omawianym zakresie poprzez swoich przedstawicieli, np. w komisji bhp, społecznej inspekcji pracy, czy za pośrednictwem delegata ds. ochrony środowiska. Zazwyczaj ich rola sprowadza się do monitorowania sytuacji, a rola pracodawcy do przekazywania informacji – chociaż uczestnicy dyskusji podawali przykład zaangażowania związków zawodowych w modernizację zakładu, w tym modernizację stanowisk pracy za pośrednictwem komisji bhp. Punktem wyjścia była kwestia oddziaływania na pracownika. W podanym przykładzie związki zawodowe odegrały aktywną rolę w staraniach o dofinansowanie wspomnianej modernizacji, żeby „nie poszło to z pieniędzy pracownika”, tzn. żeby pracodawca nie musiał ciąć kosztów na zatrudnienie.
- Związki zawodowe w dużych firmach w Hiszpanii uważają, że również pracownicy firm współpracujących z danym przedsiębiorstwem powinni być włączani w procesy decyzyjne, ale przepisy nie pozwalają na angażowanie w nie pracowników obcych firm. Nie ułatwia to monitorowania tego, co się dzieje w firmach podwykonawczych.

*„Jeśli są
przekroczenia
[norm
środowiskowych
] to strona
społeczna
natychmiast
reaguje”.*

Europejskie rady zakładowe

- Również Europejskie Rady Zakładowe mogą służyć włączaniu pracowników we wdrażaniu zielonych standardów – w tym wypadku w przedsiębiorstwach międzynarodowych – o ile sprawczość ERZ nie zostanie osłabiona konfliktami interesów pomiędzy krajami (np. związanymi z relokacją produkcji). Pewnym ograniczeniem jest też funkcjonowanie ERZ na zasadzie dobrowolności, jak również nie dość otwarta postawa pracodawców.

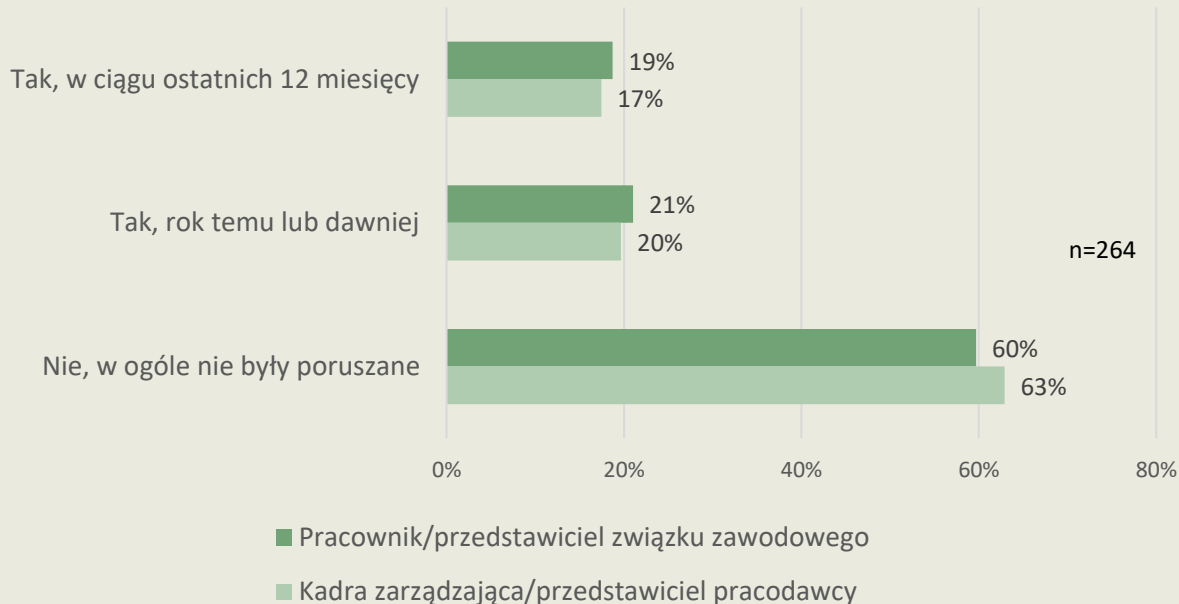

„Biznes zapomina lub nie chce się dzielić ze związkami zawodowymi informacjami, jeśli są one trudne. Sytuacja jest gorsza w tym względzie niż była kilka lat temu.”

Środowisko i klimat w rozmowach pracodawców ze związkami

Czy tematy związane z ograniczaniem wpływu przedsiębiorstwa na klimat i środowisko były poruszane w rozmowach pomiędzy pracodawcą a związkami zawodowymi w Pana/Pani przedsiębiorstwie?

- Ok. 60% badanych wskazało, że w ich przedsiębiorstwach pracodawcy nie rozmawiali ze związkami na temat wpływu przedsiębiorstwa na środowisko i klimat.

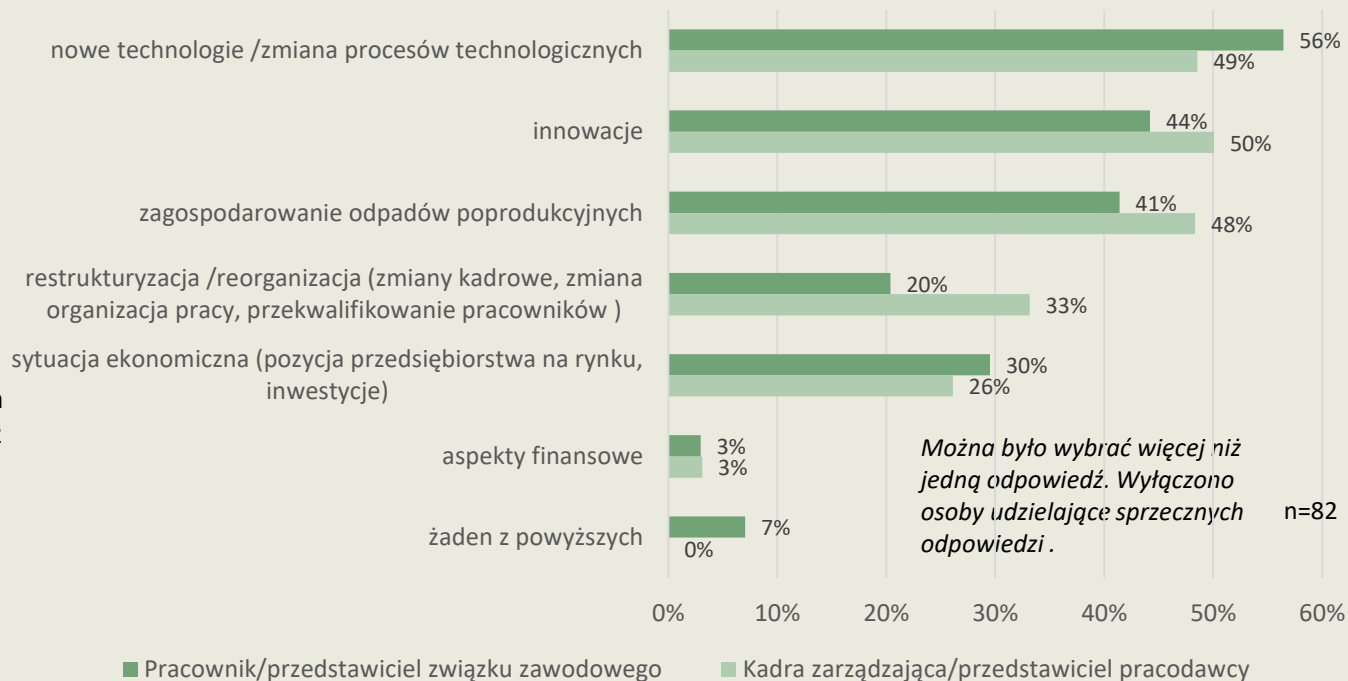

Środowisko i klimat w rozmowach pracodawców ze związkami

- Najczęściej rozmowy dotyczyły zagadnień technologiczno-produkcyjnych, takich jak nowe technologie, innowacje czy zagospodarowanie odpadów poprodukcyjnych.
- Rzadziej koncentrowano się na sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa oraz procesach jego restrukturyzacji w związku z ochroną klimatu.

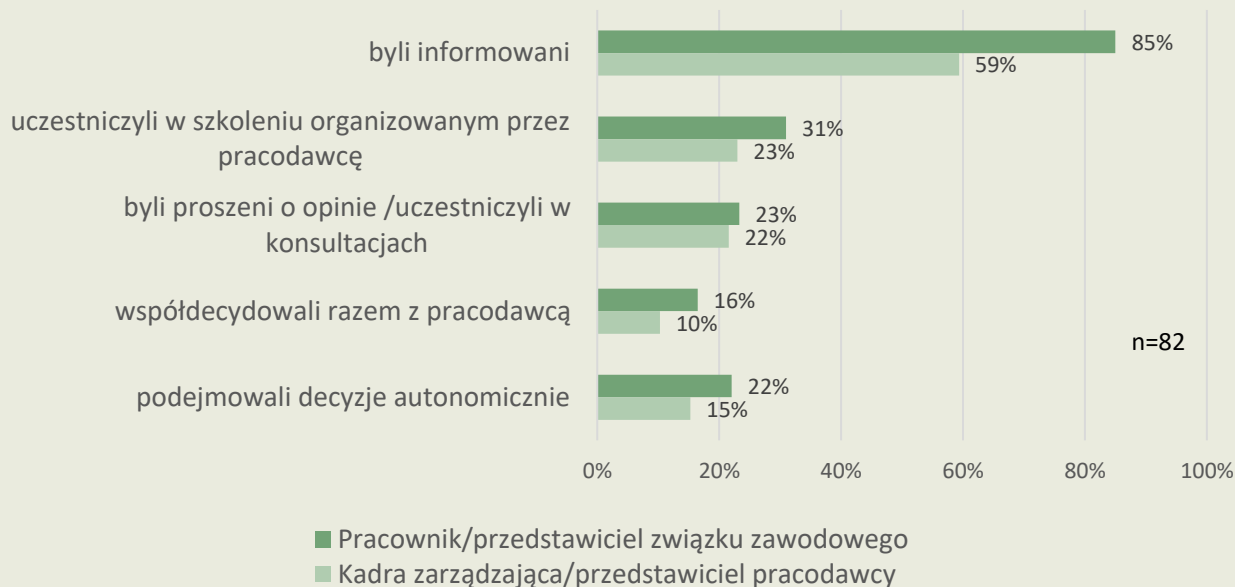
Jakie to były tematy?

Włączanie pracowników w ograniczanie wpływu przedsiębiorstwa na klimat i środowisko

- Z deklaracji badanych wynika, że stosowano głównie bierne formy (takie jak informowanie) włączania pracowników w działania przedsiębiorstw związane z ochroną klimatu. Nieco ponad 20% obu grup badanych wskazało na procesy konsultacyjne, a jeszcze mniej (10-16%) na współdecydowanie w tej kwestii pracowników razem z pracodawcą.

W jaki sposób pracownicy byli włączani w działania przedsiębiorstwa dotyczące ograniczania jego wpływu na klimat i środowisko?

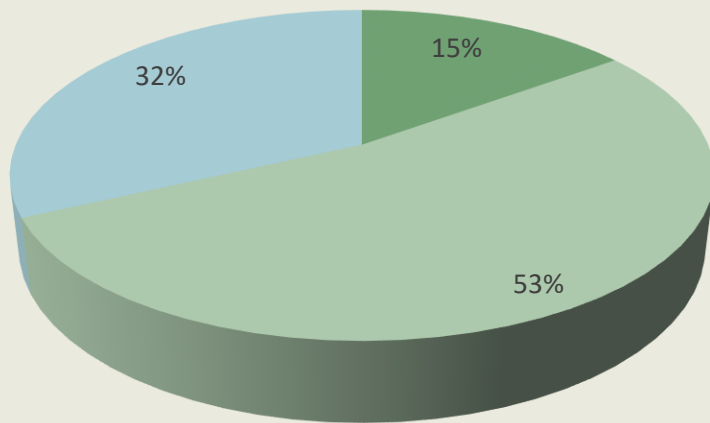

Środowisko i klimat w działalności związków

- Jedynie 15% badanych zadeklarowało, że związki zawodowe w ich przedsiębiorstwie zajmowały się tematem EZŁ lub ochrony klimatu i środowiska. Pozostali nie byli w stanie potwierdzić, że związki podejmowały w ramach swoich działań takie kwestie, lub deklarowali, że to nie miało miejsca.

„Tematy typowo środowiskowe w związkach zawodowych to jest względna nowość”.

Czy związki zawodowe w Pana/Pani przedsiębiorstwie zajmowały się tematem Europejskiego Zielonego Ładu lub ochrony klimatu i środowiska?

■ tak

■ nie

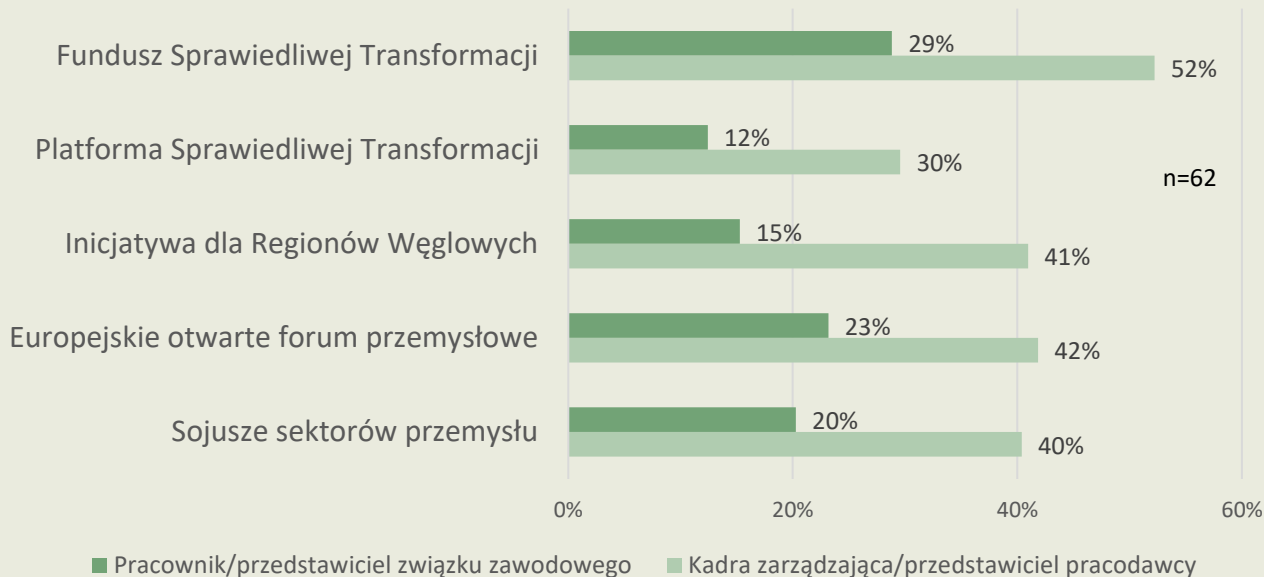
■ nie wiem/ trudno powiedzieć

n= 266

Wiedza o instrumentach wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu

- Wydaje się, że pracodawcy są lepiej zorientowani co do różnych instrumentów wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu. Ponad połowa słyszała o Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, a ok. 40% o Inicjatywie dla Regionów Węglowych, Europejskim otwartym forum przemysłowym i Sojuszach sektorów przemysłu. Najmniej jest im znana Platforma Sprawiedliwej Transformacji. Najwięcej ankietowanych pracowników - ale tylko ok. 1/3 - słyszało o Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.

Czy słyszał/a Pan/Pani o następujących inicjatywach?

Sprawiedliwa transformacja

- Temat sprawiedliwej transformacji pojawił się spontanicznie w dyskusji grupowej. Jej uczestnicy podkreślali konieczność wprowadzania zmian i „wygaszania złych miejsc pracy” w drodze zaplanowanego procesu z udziałem trzech stron: pracowników, pracodawców i rządu. Przykładem takich działań są porozumienia trójstronne dot. zapewnienia przyszłości miejsc pracy w związku zamykaniem kopalni węgla, ciepłowni i elektrowni opalanych węglem zawarte w Hiszpanii, który przedstawił jeden z uczestników.

„W kontekście EZŁ bardzo ważna jest sprawiedliwa transformacja w poszczególnych sektorach każdego kraju.

I zawsze włączanie trzech partnerów: związków zawodowych, administracji i pracodawców”.

„W tego rodzaju procesach trzeba zagwarantować trzy rzeczy:

- *Zatrudnienie osób pracujących w danej firmie*
- *Zatrudnienie w firmach współpracujących (podwykonawcy, dostawcy)*
- *Gwarancje ekonomiczne dla regionu, gdzie likwidowane/przekształcane są zakłady (alternatywne projekty)”.*

POTRZEBY SZKOLENIOWE PRACOWNIKÓW I PRACODAWCÓW

- Potrzeby szkoleniowe w przedsiębiorstwach
- Preferowane tematy szkolenia dla sektora metalowego w obszarach:
  - strategię i działania związane z Europejskim Zielonym Ładem
  - wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym

Potrzeby szkoleniowe w przedsiębiorstwach

„Żeby zacząć działać musimy wcześniej wiedzieć, o co chodzi. Potrzebne są szkolenia dla pracowników, przede wszystkim dla przedstawicieli pracowników”.

- Uczestnicy wskazywali również, że wiedzy na temat Europejskiego Zielonego Ładu w większym stopniu brakuje w małych i średnich przedsiębiorstwach.

- Z dyskusji grupowej wyłoniły się następujące potrzeby szkoleniowe w przedsiębiorstwach sektora metalowego:
  - Uzasadnienie potrzeby wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu. Dlaczego potrzebna jest transformacja (zmiana procesów produkcyjnych, wytwarzania energii, modelu konsumpcji),
  - Ramy prawne – przepisy krajowe i europejskie,
  - Istniejące alternatywy, rozwiązania, które są nieszkodliwe dla środowiska,
  - Konkretny kroki, działania, które trzeba podjąć, żeby ograniczyć zmiany klimatu i zachować zasoby dla następnych pokoleń,
  - Zielone zamówienia publiczne (Chorwacja).

„Zmiany klimatyczne – wiemy że coś jest nie tak, mówi się nam, że przyczyną jest człowiek, chcielibyśmy zachować zasoby dla następnych pokoleń – o wszystkim mówimy ogólnie, ale brak konkretów, jak dojść do tego celu”.

Preferowane tematy szkolenia

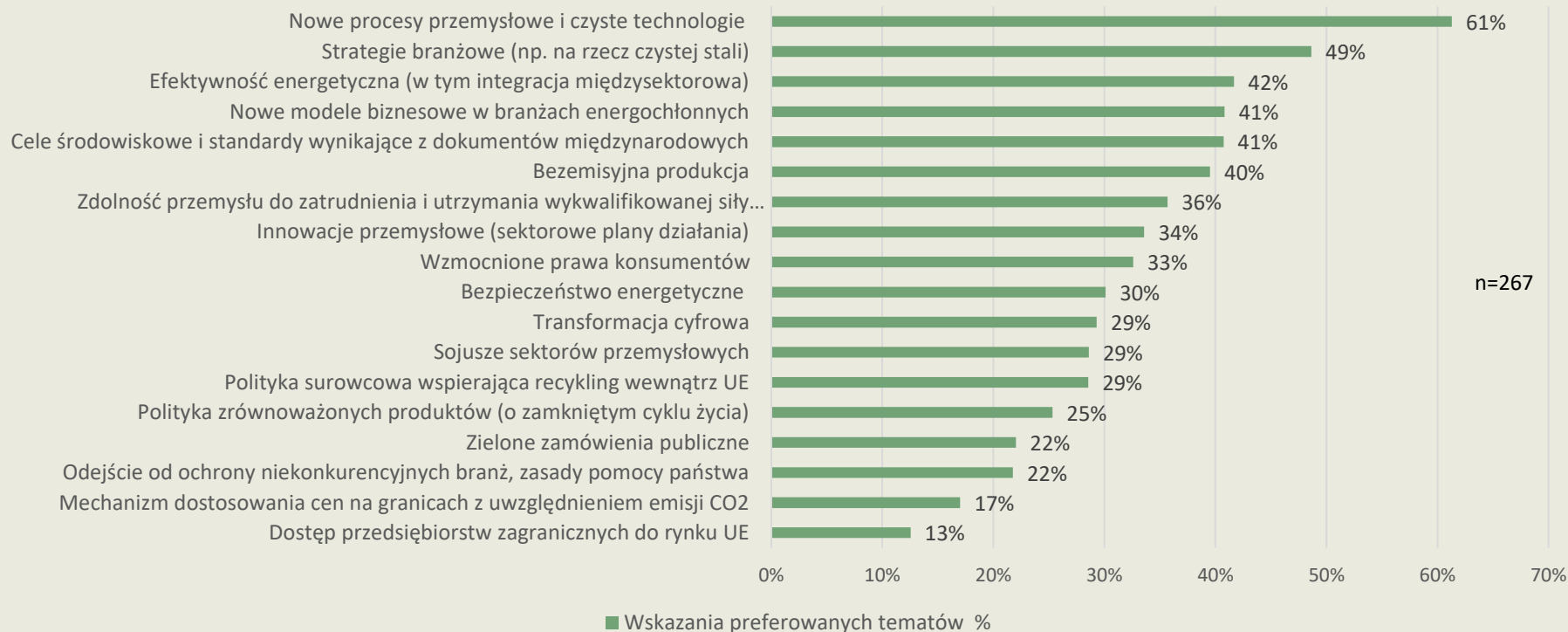
- Strategie i działania związane z Europejskim Zielonym Ładem
- Zdecydowanym faworytem wśród proponowanych tematów pakietu szkoleniowego zarówno dla pracowników, jak i kadry zarządzającej okazały się **nowe procesy przemysłowe i czyste technologie w branżach energochłonnych** – wskazało go ok. 60% badanych. Drugim najbardziej preferowanym tematem były strategie branżowe m.in. na rzecz czystej stali, w zakresie chemikaliów, na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności, na rzecz zrównoważonego budownictwa. Stosunkowo wysoką pozycję na liście tematów szkoleniowych uzyskał jeszcze temat celów środowiskowych i standardów międzynarodowych wynikających m.in. z porozumienia paryskiego i konwencji ONZ dot. bioróżnorodności (łącznie wskazało go 41% obu grup badanych) oraz nowe modele biznesowe w branżach energochłonnych, efektywność energetyczna i bezemisyjna produkcja (podobnie 41-42% obu grup respondentów zaznaczyło te tematy).
- Między 29% a 34% respondentów chciałoby zyskać wiedzę na temat europejskiej polityki surowcowej wspierającej recykling, transformacji cyfrowej, praw konsumentów i innowacji przemysłowych. Nieco więcej, bo 36% wskazało zagadnienie zdolności przemysłu do zatrudnienia i utrzymania wykwalifikowanej kadry wybrało jako preferowany temat szkolenia.
- W grupie rzadziej preferowanych tematów (wskazania w przedziale 22%-13%) znalazły się te związane z rynkiem, takie jak zielone zamówienia publiczne i odejście od ochrony konkurencyjnych branż (po 22% wskazań) oraz mechanizm dostosowania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ (17%) i dostęp przedsiębiorstw zagranicznych do rynku UE (13%). Ten ostatni temat był zarazem najmniej popularnym spośród wszystkich wymienionych.
- Ze względu na dysproporcje w liczebności pracodawców i pracowników wśród uczestników badania, trudno jest o miarodajne porównanie preferencji w obu grupach. Tym niemniej warto zaznaczyć, że pracodawcy relatywnie częściej niż pracownicy preferowali temat nowych modeli biznesowych w branżach energochłonnych (57% i 32% wskazań), sojuszków sektorów przemysłowych (44% i 21%) i odejścia od niekonkurencyjnych branż i pomocy państwa (odpowiednio po 41% i 12% wskazań). Z kolei pracownicy byli zauważalnie częściej zainteresowani kwestiami zatrudnienia i utrzymania w przemyśle wykwalifikowanej siły roboczej (41% i 26% wskazań) oraz prawami konsumentów (39% do 20% wskazań).

Preferowane tematy szkolenia

(ankietowani ogółem)

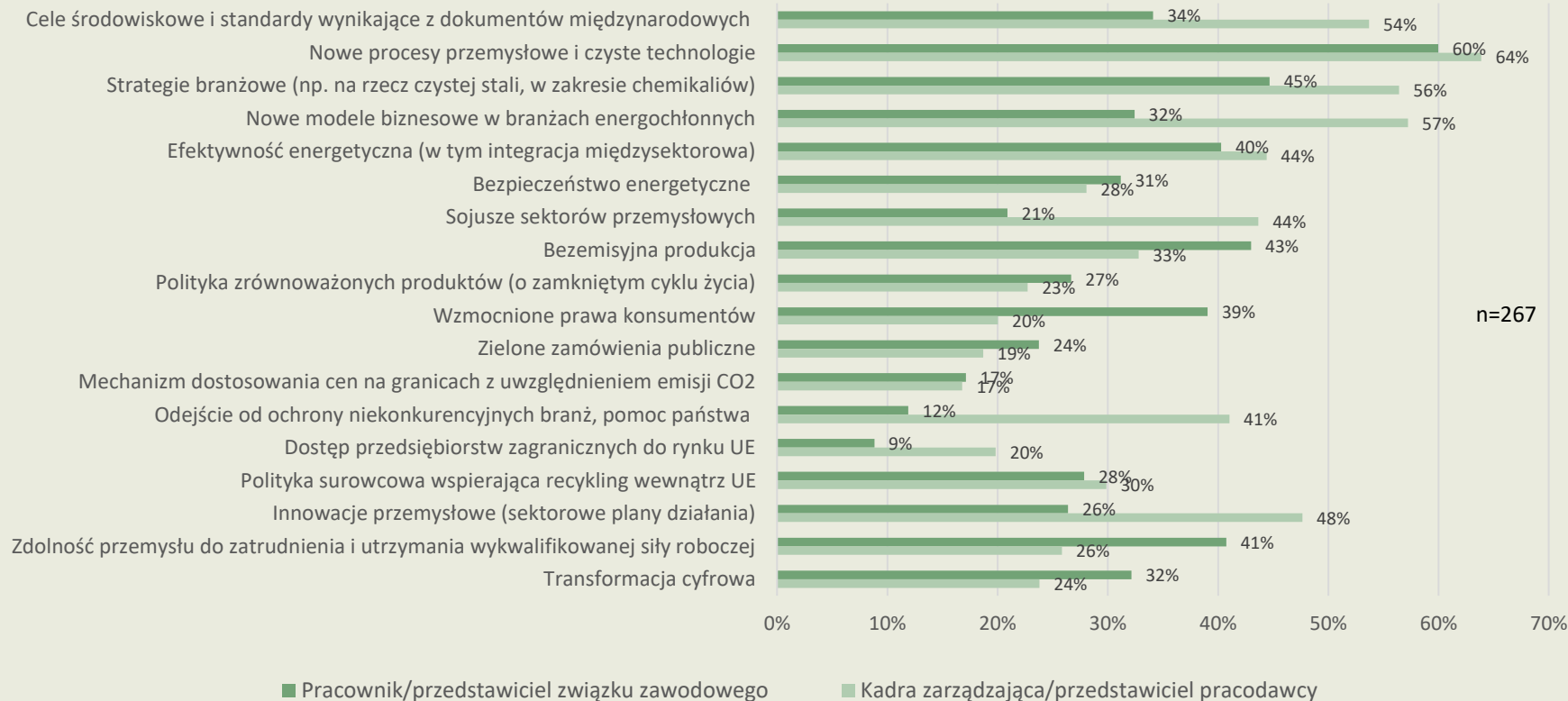
- Strategie i działania związane z Europejskim Zielonym Ładem

Preferowane tematy szkolenia

(pracownicy - pracodawcy)

- Strategie i działania związane z Europejskim Zielonym Ładem

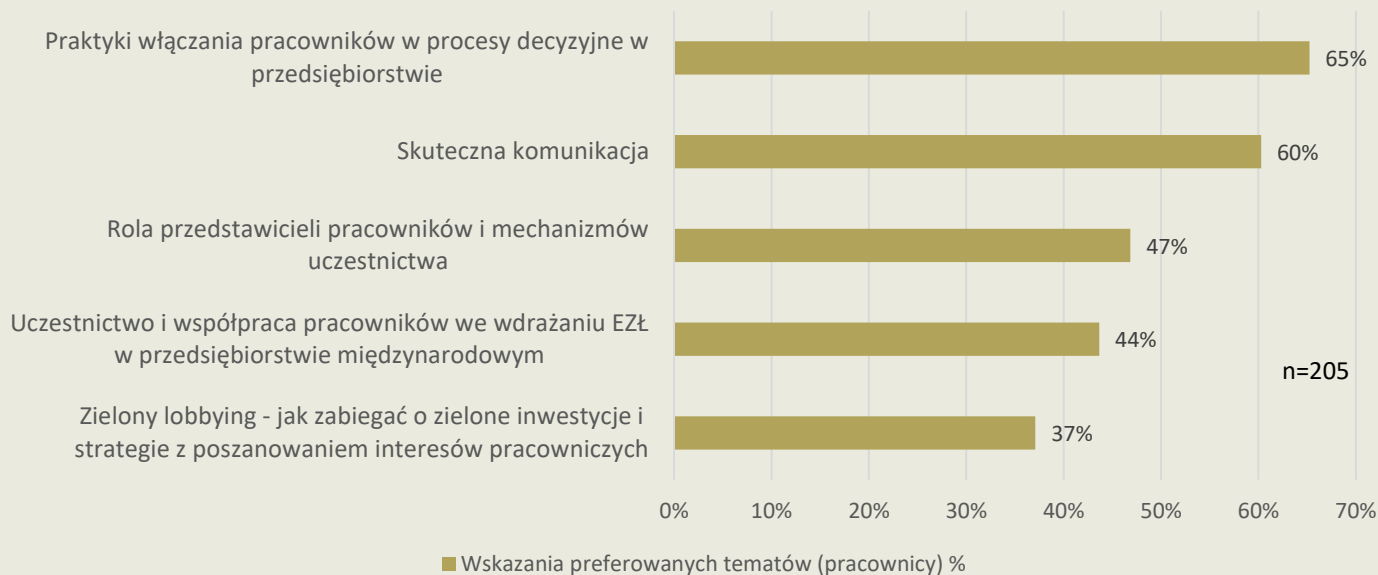

Preferowane tematy szkolenia

- **Wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym**
  - Pytanie dotyczące preferencji szkoleniowych dotyczących wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym występowało w dwóch wariantach dla pracowników i dla pracodawców. Różniło się ono zestawem proponowanych tematów.
  - **W grupie pracowników/przedstawicieli związków zawodowych** zaobserwowano zdecydowanie największe zapotrzebowanie na szkolenie dotyczące *praktyk włączania pracowników w procesy decyzyjne* (65%) oraz z zakresu *komunikacji* (60%). Blisko połowę badanych interesuje również temat *roli przedstawicieli pracowników i mechanizmów uczestnictwa* (47%). Najmniej osób – chociaż więcej niż 1/3 (37%) jest zainteresowanych tematem *zielonego lobbingu* (zabiegania o zielone inwestycje z poszanowaniem interesów pracowniczych).
  - **W grupie pracodawców/kadry zarządzającej** najczęściej zgłaszano zapotrzebowanie na wiedzę na temat *finansowania sprawiedliwie społecznej transformacji* (71%) oraz *praktyk wprowadzania zmian przyjaznych dla środowiska w społecznie odpowiedzialny sposób* (56%). Prawie połowę badanych (49%) interesuje także temat skutecznej komunikacji. Mniej pracodawców chciałoby pozyskać wiedzę z zakresu *roli przedstawicieli pracowników i mechanizmów uczestnictwa* (36%). Najmniejsze zapotrzebowanie jest na szkolenie dotyczące *udziału pracowników we wdrażaniu EZŁ w przedsiębiorstwie międzynarodowym* – zgłosiło je 29% pracodawców, którzy wzięli udział w badaniu.

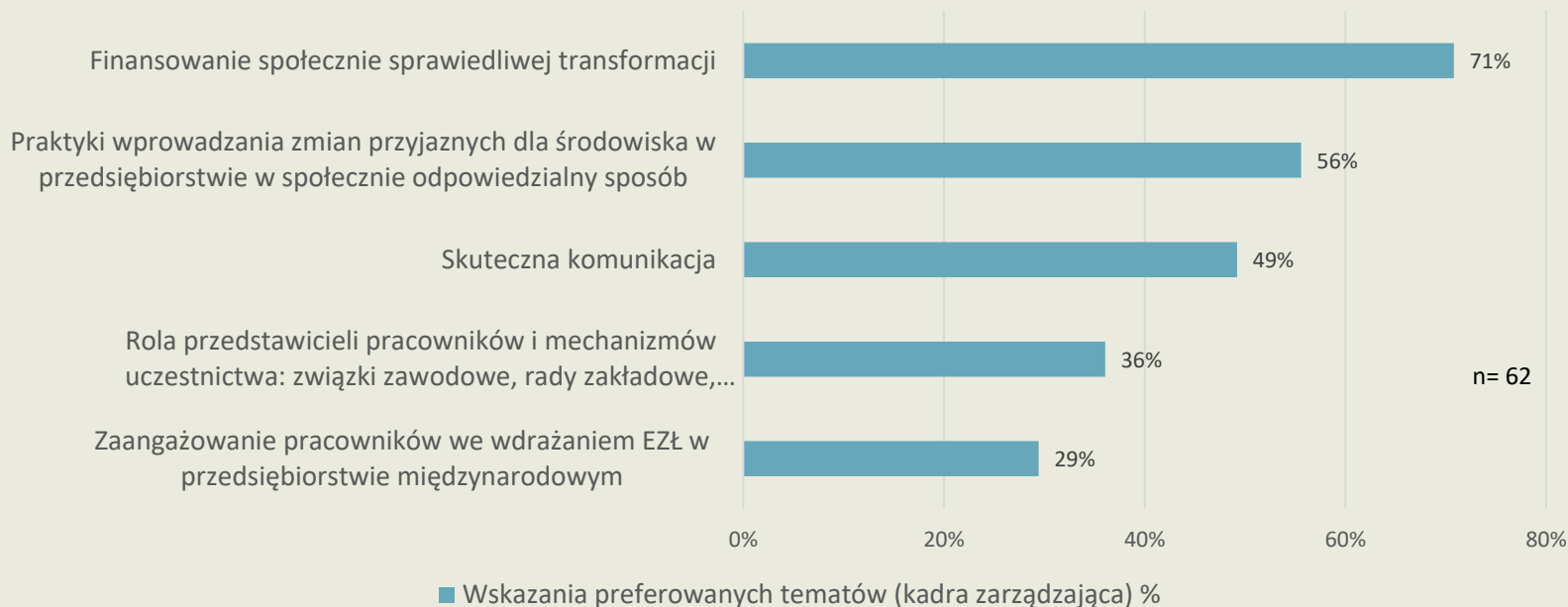
Preferowane tematy szkolenia

- Wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym – preferencje **pracowników** (związków zawodowych)

Preferowane tematy szkolenia

- Wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu na poziomie zakładowym – preferencje **pracodawców** (kadry zarządzające)

Preferowane tematy szkolenia

- **Inne propozycje:**
- Respondenci ankiety mogli zaproponować inne tematy, niż wymienione w kwestionariuszu. Z tej opcji skorzystały pojedyncze osoby, które zgłosiły następujące propozycje:
  - preferencje i korzyści dla firm oraz ich pracowników z wdrożenia niskoemisyjnych technologii,
  - zmniejszanie zanieczyszczeń przy jak najmniejszych nakładach,
  - odpowiedzialność pracowników w realizacji zielonych planów i decyzji,
  - szkolenie związkowe i kadrowe w celu zdobycia wiedzy w zakresie ochrony środowiska.

Realizatorami projektu Let's Get Green są: Federacja Związków Zawodowych Metalowców i Hutników w Polsce (lider), Instytut Spraw Publicznych (Polska), SMH-IS (Chorwacja) FIEQUIMETAL(Portugalia), UPV (Serbia), OKAP (Polska), Comisiones Obreras de Industria (Hiszpania) oraz FMT-CGT (Francja).